

Det var dagen da Ragnarok nådde Norge. Ingen dato i Norges historie vekker så sterke følelser i eldre og unge nordmenn som 9. april 1940. Men det er også en dato omringet av myter — sanne og falske. I dag, 50 år etter, kan vi kanskje se i øynene at iallfall *en* myte er falsk: At vi øyeblikkelig reiste oss mot den mektige fienden med våpen i hånd. Dette er historien til en av fiendene som invaderte oss denne dagen: Den unge oberleutnant *Jørgen Bieler*.

Tekst: Egil Ulateig
Foto: Kristian Hosar

Det var en scene som kunne gått rett inn i en John Cleese-film. Et eldre ektepar kommer kjørende i bil nordover fra Drøbak i retning Oslo. Det er formiddag og vår og åkrene er brune og bare, men i skogholtene glimter det i hvitt av snø.

En ung, meget sympatisk utseende mann, riktignok litt krøllet i tøyet og rufset i håret, står ved veikanten. Han gjør tydelig tegn til å haike og bilen stanser.

Ekteparet ser litt forvirret ut da han spør, på engelsk, om de skal til hovedstaden. Men ektemannen nikker og da haikeren spør om han kan få sitte på, nikker han igjen.

MANNEN SOM HAIKET TIL KRIGEN

Det var en våt og forkommen gjeng som steg i land fra Blücher.

Haik Søfteland, norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Bieler er med en gang myten om at Hitlers angrep, kalt «Øvelse Weser», ble satt ut i livet i hui og hast som et svar på britenes aggressive oppførsel på norskekysten.

— Allerede før jul 1939 hadde Hitler bestemt seg. Det gjaldt bare å finne det rette tidspunktet. Og

før april 1940 var det problematisk å sende en stor flåte nordover, på grunn av isforholdene. De hadde knapt noen vinter vært så ugunstige.

20. mars kunne sjefen for invasjonstyrken, general *Nikolaus von Falkenhorst*, meddele Hitler at planene var klare. Og 31. mars ga Føreren ordre om at styrken skulle slå til 9. april klokken 5.15 om morgenen.

Oberleutnant Jørgen Bieler innfant seg 6. april i havnebyen Swinemunde, nå Swinoujscie, og gikk om bord på den imponerende 12 200 tonn store krysseren «Blücher». Han var en av om lag 800 wehrmachtfolk, under ledelse av general *Erwin Engelbrecht*, sjef for 163. infanteridivisjon. Mannskapet på «Blücher» tellet over 1000 mann. Om kvelden holdt ledelsen for «Kampfgruppe Oldenburg», kodenavnet for Oslo, møte om bord og informerte offiserene om hvor de skulle hen. Først dagen etter, i åpen sjø, fikk mannskap og soldater vite reisons mål. Det utløste stor begeistring, heter det i en samtidig rapport.

Om bord fantes også omtrent alt Tyskland eide av norsk valuta, pluss flere kofferter med hemmelige operasjonsplaner og etterretningspapirer. Bieler selv, som var ordonnansoffiser, bar på en liten trekoffert med slike dokumenter. Den ble låst inn i et panserskap.

Den unge, galante, utslitte mannen heter *Jørgen Bieler* og har nettopp overlevd en katastrofe. Landet han har kommet til, er i ferd med å oppleve en.

Femti år senere sitter Jørgen Bieler, pensjonert forretningsmann, i den smakfulle stuen sin og kaller fram igjen de utrolige døgnene. Han er blitt en gammel mann, men fremdeles med en rank holdning og sjarmerende, galant vesen. Det er en mann av kultur og dannelses, slik det sømmer seg et medlem av det som før verdenskrigen var den øst-preussiske overklassen.

Hans far var general. Men fødestedet ligger nå i Polen og Jørgen Bieler bor i den vesle landsbyen *Dorfmark* på Luneburger Heide. Også her er han omgitt av minner fra det verdenshistoriske skuespillet han hadde en rolle, om enn liten, i. I nabobyen *Fallingbøstel* ble for eksempel norske frontkjemperne trent. Og noen mil lenger unna ligger konsentrasjonsleiren Bergen-Belsen.

Han hevder, og det virker troverdig, at han aldri var noen nazist. Han tilhørte ganske enkelt en eldgammel offisersfamilie, som hadde stilt opp når Tyskland gikk i krig, noe som skjedde ganske ofte.

— *Hitler* lot jo slike som oss stort sett være i fred, sier han. Men både han og faren motarbeidet mot slutten av krigen Føreren. Bieler selv var så «ren» at han fikk tilbud om å gå inn i den nye tyske forsvarsmakten, Bundeswehr, men takket nei.

Vinteren 1940 tilhørte han imidlertid Wehrmacht, nærmere bestemt staben til oberst *Erich Buschenhagen*, offiseren som er blitt kalt hjernen bak planene om å invadere Norge.

V.M. nr. 14/15-90

Bieler's versjon av hva som skjedde den 9. april 1940 skiller seg på mange punkter vesentlig fra det norske historiebøker har hevdet.

Gruppebilde fra «kapitulasjonen» på Britannia i Trondheim.

Forts. fra foregående side

Natten til 9. april var klar, men mørk. Unge Bieler hadde svelget unna atskillige drammer med whisky i offisersmessen om kvelden og lå i dypeste søvn på lugaren til en venn da det smalt første gang. Klokken var 5.19 om morgenen da en granat fra Oscarsborg traff «Blücher», akkurat der Bieler egentlig skulle ha befunnet seg. Alle på den stasjonen ble drept.

Som han selv sier, med et lite smil: — Whiskyen reddet mitt liv.

Kanonene på Oscarsborg fikk inn treff på treff og ved halv syv tiden kom det ordre om å hoppe i vannet. Om noen ikke var helt våkne før, ble de det da de kjente Oslofjorden på kroppen. Vanntemperaturen lå på to-tre grader. Selv om det bare var noen få hundre meter til land, druknet mange. Hvor mange er det fremdeles ingen som vet. Bieler selv hevder at rundt 1000 mann satte livet til. Offisielle tyske kilder sier 330.

I alle fall la oberleutnant Bieler på svøm i vårmorgenen, og på vei mot land opplevde han nok et under. Den vesle trekofferten hans med hemmelige papirer lå og fløt i bløgene like ved. De tyske operasjonsplanene var reddet.

Nå skjedde det flere ting i tur og orden som norsk militærhistorie ikke dweler så mye ved. Bieler kunne selv betrakte en del av det underlige skuespillet.

Mens forkomne tyske gaster og soldater forsøkte å varme seg på holmer og i strandkanter, var en avdeling norske gardister kommet

til åstedet. De fulgte nøye med i hva som skjedde. Bieler stod ved et bål og matet det med de hemmelige papirene.

General Engelbrecht, som også hadde overlevd, følte naturlig nok at han burde komme seg inn til Oslo, der han hadde avtale med von Falkenhorst på KNA-hotellet, som skulle være hovedkvarter. Han klarte å få telefonisk kontakt med Drøbak, men da det viste seg at ingen tyskere hadde kommet dit, bestemte generalen seg for å bli i et hus ved stranden hvor det var innredet sykestue.

Utpå dagen kom en løytnant i den kongelige norske garde til syne og sa at de måtte bli med til søndre Hallangen gård. Etter en del forhandlinger gikk Engelbrecht med

Den tyske ambassaden hadde bestilt rom på KNA-hotellet i Oslo. Her ble okkupantene mottatt ytterst forekommende.

Bieler sammen med prins von Hessen på hester fra Kongsgården på Bygdøy.

på det. På gården befant det seg et helt kompani gardister. I virkelighetene hadde de nå tatt til fange de to høyeste tyske offiserer som på det tidspunktet var i Norge, nemlig Engelbrecht selv og kontreadmiral Oskar Kummetz. I flere timer satt de under norsk bevoktning, men egentlig ikke som fanger. Så fikk de beskjed om at de kunne gå.

Ingen hadde avhørt verken Engelbrecht eller Kummetz.

— Det var slik en uvirkelig stemning, sier Bieler.

Men han var ikke på Søndre Hallangen gård. Han tilhørte jo ikke Engelbrechts, men von Falkenhorsts stab. Gardistene på åskammen trakk seg tilbake utpå morgenen. Det var da Bieler, sammen med en fenrik, bestemte seg for å ta sjansen og komme seg inn til Oslo, von Falkenhorst selv skulle komme med fly. Den tyske ambassaden hadde bestilt rom på KNA-hotellet.

Bieler forteller at invasjonsplassen var så hemmelig at ikke engang den tyske ambassadøren i Oslo, dr. Curt Brauer, visste hva som egentlig foregikk. Men dokumenter i det tyske utenriksdepartementet forteller at her tar Bieler feil. Brauer var informert 2. april.

Bieler var urolig der han stod ved veikanten. Med «Blücher»s senkning kunne mye ha slått feil med erobringen av Oslo.

— Jeg ble litt roligere i bilen, forteller han. — Ekteparet var så vennlige. Jeg hadde ingen følelse av krig.

Uten noen problemer kom de fram til hotellet som lå i Parkveien, like nedenfor Slottet og tok et hjertelig farvel med de vennlige nordmennene. Rom var alt bestilt og betjeningen ytterst forekommende, selv om de reagerte litt på at de to offiserene ikke hadde støvler. I løpet av kort tid var imidlertid nytt fottøy besørget og de sjuskete uniformene presset.

Bieler og kollegaen spaserte nedover til Karl Johan og kunne se at Wehrmacht var på plass, men at byen ellers var rolig og folk vennlige.

Det var 9. april 1940, men ikke samme dagen som norske historiebøker stort sett har fortalt om.

Jørgen Bieler ble i Norge i lang tid. Han deltok 10. juni da våpenstillstandsavtalen mellom Norge og Tyskland ble undertegnet på Hotell Britannia i Trondheim.

Han er ennå glad i Norge. Han er også takknemlig.

— For oss tyske soldater var Norge som et feriested. Det vi fryktet var Østfronten.

Dit kom han til slutt og satt flere år i sovjetisk fangenskap.

I vinter besøkte han for første gang på 50 år KNA-hotellet. Han kjente seg knapt igjen der. Men det verste var prisene.

— Det var meget billigere i min tid, smiler mannen som haiket til krigen.